

Nota

Gent, Vrijdagmarkt 9-10

Fase 2

Deel 1: Verslag van Resultaten

Titel
Nota Gent, Vrijdagmarkt 9-10, Fase 2. Deel 1: Verslag van Resultaten

Auteur
Jolien Vranken

Erkende archeoloog
BAAC Vlaanderen bvba
OE/ERK/Archeoloog/2015/00020

BAAC-Projectnummer
2026-0094

Plaats en datum
Evergem, 24 november 2025

Reeks en nummer
BAAC Vlaanderen Rapport 3251
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot
De Zwarte Doos, Gent

Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1	<i>Administratieve gegevens</i>	1
1.2	<i>Aanleiding</i>	4
1.2.1	Algemeen	4
1.2.2	Geplande werken en impactanalyse	5
1.3	<i>Onderzoekstraject</i>	7
1.3.1	Fasering onderzoekstraject	7
1.3.2	Samenvatting resultaten fase 1	11
2	Proefputtenonderzoek	13
2.1	<i>Werkwijze en strategie</i>	13
2.1.1	Onderzoeksdoelstellingen	13
2.1.2	Onderzoeksvragen	13
2.1.3	Methoden en technieken	14
2.1.4	Organisatie van het vooronderzoek	15
2.2	<i>Assessment</i>	17
2.2.1	Landschappelijke en aardkundige situering	17
2.2.2	Interpretatie stratigrafie	17
2.2.3	Sporen en structuren	19
2.2.4	Vondsten en stalen	27
2.3	<i>Synthese onderzoeksresultaten</i>	27
2.3.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	27
2.3.2	Confrontatie met resultaten eerder vooronderzoek	29
2.3.3	Verwachting archeologisch erfgoed	30
2.3.4	Onderzoeksvragen: antwoorden	30
2.4	<i>Besluit</i>	31
3	Samenvatting	32
4	Lijsten	33
4.1	<i>Figurenlijst</i>	33
4.2	<i>Tabellenlijst</i>	33
5	Bibliografie	34
6	Bijlagen	34
6.1	<i>Sporenlijst</i>	34
6.2	<i>Fotolijst</i>	34

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

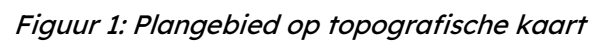
Naam site	Gent, Vrijdagmarkt 9-10		
Ligging	Vrijdagmarkt 9-10, gemeente Gent, provincie Oost-Vlaanderen		
Kadaster	Gent, Afdeling 2, Sectie B, Perceel 371F		
Coördinaten	Noordwest:	x: 104840,80	y: 194415,98
	Noordoost:	x: 104904,27	y: 194415,98
	Zuidwest:	x: 104840,80	y: 194346,54
	Zuidoost:	x: 104904,27	y: 194346,54
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2026-0094		
ID in akte genomen AN	ID23855 ¹		
Oppervlak plangebied AN	2.300 m ²		
Oppervlakte geplande werken	1.863 m ²		
Oppervlakte Deelfase 2	284 m ²		
Proefputtenonderzoek	Projectcode	2025K116	
	Veldwerkleider	Robrecht Vanoverbeke (archeoloog)	
	Erkende archeoloog	BAAC Vlaanderen bvba (Erkenningsnummer: OE/ERK/Archeoloog/2015/00020)	
	Betrokken actoren	Jasper Billemont (archeoloog) Jolien Vranken (archeoloog)	
	Betrokken derden	Ben De Veirman (stagiair UGent) Dienst Stadsarcheologie Gent	

Alle in dit document gebruikte plannen zijn afkomstig uit de catalogus van Geopunt Vlaanderen² of het portaal Databank Ondergrond Vlaanderen³, tenzij anders vermeld.

¹ WILLAERT 2022

² GEOPUNT VLAANDEREN 2024 – administratief, historisch, orthofotografisch

³ DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN 2025 – geografisch

Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)

1.2 Aanleiding

1.2.1 Algemeen

De voorliggende nota omvat een deel van de uitgestelde uitvoer van de maatregelen opgenomen in de opgemaakte archeologienota. Het uitgevoerde bureauonderzoek met advies tot proefputtenonderzoek werd gerapporteerd in de archeologienota "Vrijdagmarkt 10 (Gent, Oost-Vlaanderen)" (ID 23855)⁴. De synthese van het bureauonderzoek luidde als volgt:

"De opdrachtgever plant werken aan het gebouwenbestand met adres Vrijdagmarkt 9 en 10 in Gent. Het gebouwenbestand wordt gerestaureerd en opgewaardeerd, waarbij een aantal kelders worden uitgediept en waarbij een nieuw stuk kelder wordt uitgegraven. De dieptes van de bodemingrepen variëren tussen 68 cm en 409 cm. Het projectgebied heeft een oppervlakte van ca. 2.300 m², de gecombineerde oppervlakte van de bodemingrepen bedraagt ca. 1.863 m². Omdat het terrein zich situeert binnen de vastgestelde, archeologische zone van Gent, en de geplande werken de oppervlaktecriteria overschrijven, moet een archeologienota toegevoegd worden aan de vergunningsaanvraag.

Gent is gelegen binnen de Vlaamse Vallei. De stad is tot ontwikkeling gekomen op de samenvloeiing van de Leie en de Schelde. Het Gentse landschap wordt voornamelijk gekenmerkt door de Blandijnberg - een getuigenheuvel die zich iets verder ten zuiden van het plangebied situeert - én nog enkele andere zandige opduikingen. Het hoogtemodel doet vermoeden dat er in het verleden reeds maaiveldwijzigingen hebben plaatsgevonden.

Het projectgebied situeert zich binnen de eerste stadsversterking van Gent en situeert zich dus sinds de 11e eeuw binnen het bebouwde stadsweefsel. Bij archeologisch onderzoek binnen de projectgrenzen zijn effectief sporen van bewoning aangetroffen die teruggaan tot zelfs de 10e eeuw. Dit toont aan dat het projectgebied zeker reeds bebouwd was in de volle middeleeuwen. Ook oudere sporen kunnen geenszins uitgesloten worden. Bij het reeds uitgevoerd archeologisch onderzoek binnen de projectgrenzen situeerde het maaiveld zich op een hoogte van ca. +6,30 m TAW.

Op de historische kaarten vanaf de 16de eeuw is te zien dat het projectgebied doorheen de eeuwen steeds bebouwd was. De bebouwing lijkt zich voornamelijk te situeren langsheen de Waaistraat, maar ook aan de zijde van de Leie zijn op de meeste cartografische bronnen een aantal gebouwen weergegeven. De huidige bebouwing binnen de projectgrenzen betreft het gebouw van de Bond Moyson en Ons Huis. Het gebouw van de Bond Moyson dateert uit 1899, Ons Huis uit 1902. In de navolgende decennia heeft het gebouwenbestand verschillende aanpassingen gekend.

Op basis van het bureauonderzoek kan gesteld worden dat het plangebied zich binnen een waardevolle archeologische site situeert. Via archeologisch onderzoek is binnen de projectgrenzen reeds bebouwing vastgesteld uit de volle middeleeuwen. Ook oudere sporen kunnen aangetroffen worden. Uit deze gegevens komt naar voor dat een vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefputten, gezien de ligging van het plangebied in een stedelijke context met een complexe verticale stratigrafie, de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. Op deze manier kunnen de aard en diepte van de eventueel aanwezige archeologische niveaus bepaald worden en kan nagegaan worden welke impact het uitgraven van de bestaande kelders gehad heeft op de bewaringstoestand van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed."

⁴ WILLAERT 2022

1.2.2 Geplande werken en impactanalyse

De opdrachtgever voorziet ingrijpende werken aan de Vrijdagmarkt 9-10 in Gent, waarbij het historisch hoofdgebouw aan de kant van de Vrijdagmarkt maximaal behouden blijft en wordt gerestaureerd en opgewaardeerd. Het jaren '50 gebouw langs de Leie wordt behouden en gerenoveerd. Het archiefgebouw, een voormalig fabrieksgebouw, wordt gerenoveerd met maximaal behoud van gevel en volume. Het archiefgebouw is onderkelderd, deze kelder blijft ongewijzigd.

De gebouwen (uit de jaren '90 van vorige eeuw) tussen bovenvermelde volumes worden volledig afgebroken en vervangen door nieuwbouw. De bestaande kelder onder deze moderne gebouwen blijft behouden en voor een groot deel verder verdiept om gebruiksruimtes en technische lokalen te kunnen onderbrengen op deze verdieping. Onder het jaren '90 niveau bevindt zich nog een historische kelder. Ook deze bestaande kelder wordt verdiept en zal één geheel vormen met de nieuwe kelder onder het binnengebied.

Het bestaande verharde binnengebied is grotendeels onderkelderd, en huisvest de bestaande parking. De bestaande parkeerkelder wordt verder verdiept en de niet onderkelderde zone die zich deels onder het jaren '90 gebouw en deels onder het verharde binnengebied bevindt, wordt mee onderkelderd.

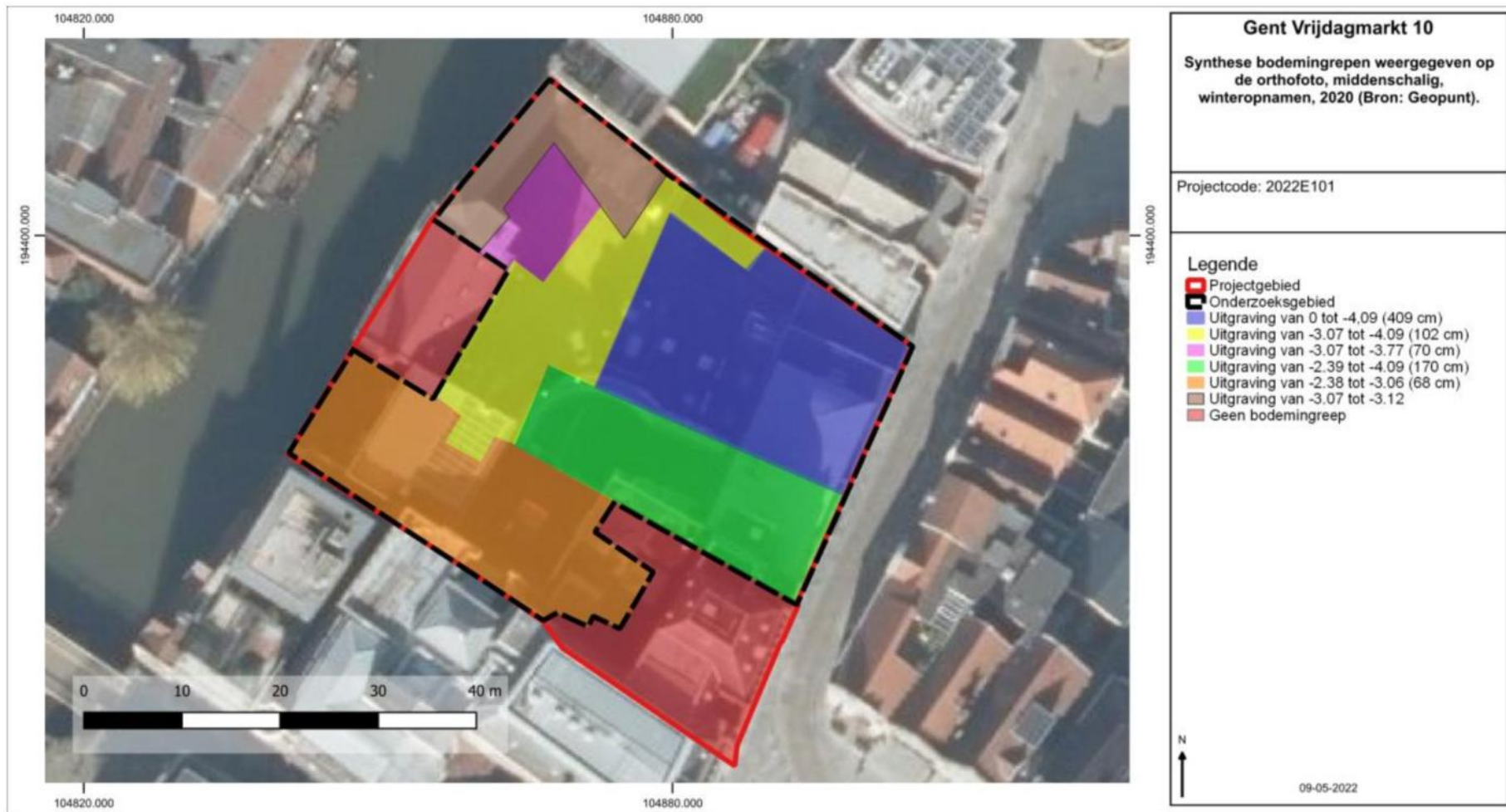
Gelet op de complexiteit van de geplande werken werd onderstaand overzichtsplan opgesteld (zie Figuur 3). De verschillende dieptes zijn gerekend vanaf het nulpas van +8,94 m TAW. De dieptes van de bodemingrepen variëren van 68 cm onder het bestaande pas tot 409 cm onder het bestaande pas.

Op Figuur 3 zijn de ontworpen TAW-hoogtes van het project weergegeven.

- Blauwe zone (uitgraving van 0 tot 409 cm-mv): 511 m²
- Gele zone (uitgraving van 307 cm-mv tot 409 cm-mv): 300 m²
- Roze zone (uitgraving van 307 cm-mv tot 377 cm-mv): 87 m²
- Bruine zone (uitgraving van 307 cm-mv tot 312 cm-mv – heraanleg vloer dus 50 cm bodemingreep): 162 m²
- Groene zone (uitgraving van 239 cm-mv tot 409 cm-mv): 350 m²
- Oranje zone (uitgraving van 238 cm-mv tot 306 cm-mv): 450 m²

In de rode zones worden géén bodemingrepen voorzien. In het zuidelijk terreindeel, aan de zijde van de Vrijdagmarkt omvat de rode zone een historische kelder die bewaard blijft. De overige kelders binnen de projectgrenzen zijn relatief recent en dateren van tijdens de aanleg van de bestaande bebouwing.

De gecombineerde oppervlakte van de geplande werken bedraagt aldus 1.863 m². Van de zone waar bodemingrepen worden voorzien is een deel niet onderkelderd, een deel onderkelderd tot +5,87 m TAW en een deel onderkelderd tot +6,55 m TAW.

Figuur 3: Overzichtsplan van de geplande werken

1.3 Onderzoekstraject

1.3.1 Fasering onderzoekstraject

Het geadviseerde vooronderzoek opgelegd in het Programma van Maatregelen van de archeologienota ID 23855⁵ omvatte een proefputtenonderzoek. Op basis van het bureauonderzoek kon namelijk gesteld worden dat het plangebied zich binnen een waardevolle archeologische zone bevindt. Voorgaand archeologisch onderzoek binnen het plangebied heeft bovendien bebouwing uit de volle middeleeuwen kunnen vaststellen. Ook oudere sporen zouden zeker kunnen aangetroffen worden binnen de contouren van de nieuwe ontwikkeling. Het plangebied verkreeg m.a.w. een hoge waardering voor het aantreffen van archeologische resten. Als conclusie stelde men in het uitgevoerde bureauonderzoek dat een verder onderzoek mét ingreep in de bodem diende uitgevoerd te worden om deze waarden in kaart te brengen. Er werd gekozen voor proefputten, dit gezien de ligging van het plangebied in een stedelijke context met een complexe verticale stratigrafie. Op deze manier zouden de aard en diepte van de eventueel aanwezige archeologische niveaus kunnen bepaald worden en zou men kunnen nagegaan welke impact de bestaande bebouwing reeds gehad heeft op de bewaringstoestand van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed.

Er werd een proefputtenplan opgesteld waarbij zes werkputten, verspreid over het terrein, werden voorgesteld, zie Figuur 4. Reeds voorafgaand aan de start van het veldonderzoek werd dit puttenplan licht gewijzigd, aangezien was gebleken dat men zou afzien van de uitgraving onder het te behouden historische gebouw. Op die manier werd werkput 6 een kwartslag gedraaid. Ook werkputten 1 en 2 werden geherpositioneerd, dit naar aanleiding van gekende verstoringen in de ondergrond (palen voormalig gebouw) en rekening houdend met de toegang tot de werf. Dit werd in overeenstemming met de Dienst Stadsarcheologie Gent doorgevoerd. In Figuur 5 wordt het aangepaste proefputtenplan weergegeven.

Kort na de opstart van het proefputtenonderzoek werd echter duidelijk dat het geadviseerde onderzoek niet in één fase zou kunnen worden uitgevoerd, maar diende opgesplitst te worden in twee uitvoerings- en rapportagefases. Later werd dit nog verder opgesplitst in drie uitvoerings- en rapportagefases.

Proefput 1 en 2 zijn gesitueerd in een zone waarbij het maaiveld gelijkloopt met het straatniveau (ca. +8,60 m TAW). Proefputten 3-4-5-6 zijn geplot in de bestaande kelders van het jaren '90 gebouw, waarbij het maaiveld daar minstens 2 m dieper ligt dan de straat. Om redenen van civieltechnische aard was niet mogelijk om de voorziene proefputten in de lagere zone (proefputten 3-4-5-6), in de bestaande keldervolumes al te onderzoeken binnen fase 1. Het grondwaterpeil op de site stond namelijk op bijna dezelfde hoogte als deze keldervloeren. Om het grondwater te verlagen met een globale bemalingssysteem dient eerst een keermuur te worden geplaatst. Om die keermuur (CSM) te plaatsen dient echter het terrein eerst te worden afgevlakt en dient de hogere zone, waar werkput 1 en 2 zich situeerden, deels te worden afgegraven.

Bijgevolg was het niet mogelijk om alle proefputten binnen één onderzoekstraject uit te voeren en te rapporteren. Om die reden werd in samenspraak met de initiatiefnemer en de Dienst Stadsarcheologie Gent gekozen om eerst werkputten 1 en 2 te onderzoeken en deze te rapporteren in de noodzakelijke nota met een nieuw Programma van Maatregelen. Fase 1 werd uitgevoerd en gerapporteerd in september 2025⁶, waarna een opgraving geadviseerd werd (zie onder). De opgraving van fase 1 werd uitgevoerd in november 2025. Op die manier

⁵ WILLAERT 2022

⁶ VRANKEN & VANOVERBEKE 2025

kon het afgraven van deze hoger gelegen zone mogelijk worden gemaakt. De overige proefputten konden zo op een later tijdstip (na plaatsen bemaling en keermuur) worden uitgevoerd en de resultaten ervan gerapporteerd in een nieuwe, afzonderlijke nota.

Door de planning van de werken werd ook het onderzoek van de lager gelegen zone verder opgesplitst in twee fases. De proefput binnen blok F, proefput 4, moest eerder uitgevoerd worden zodat de geplande werken hier sneller van start konden gaan. De geplande ingrepen zullen hier tot ca. 1 m onder het huidige maaiveld reiken.

Het onderzoekstraject werd bijgevolg in drie zones/onderzoeksfases opgedeeld (zie Figuur 6):

- Onderzoeksgebied fase 1: Hoger gelegen zone (500 m²)
- Onderzoeksgebied fase 2: Lager gelegen zone binnen blok F (284 m²)
- Onderzoeksgebied fase 3: Lager gelegen zone nieuwe kelder (966 m²)

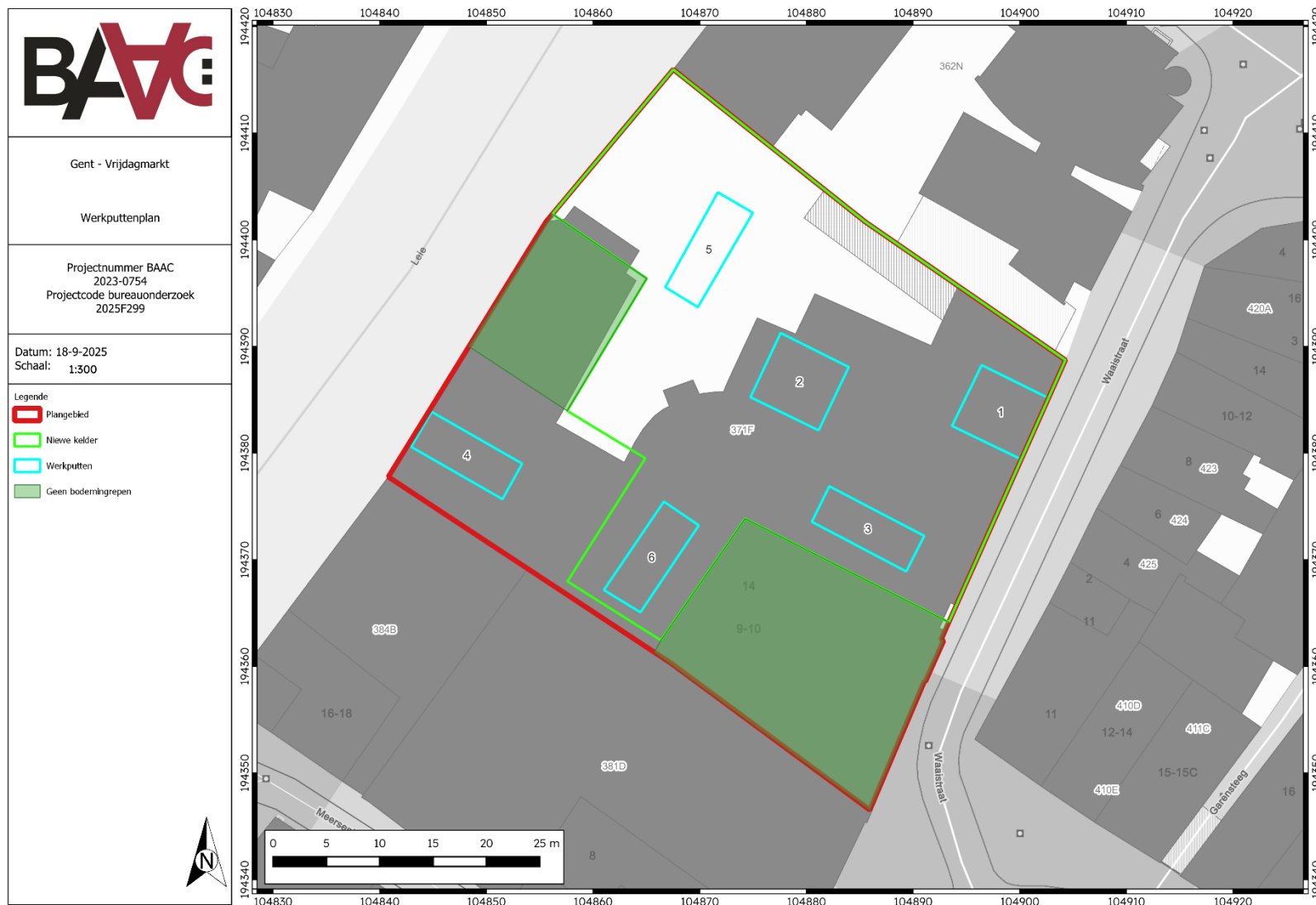
In voorliggende nota worden de onderzoeksresultaten van fase 2 besproken, namelijk proefput 4 op Figuur 5. Fase 3 zal op een later moment, nadat de nodige voorzieningen getroffen zijn, uitgevoerd worden.

Het proefputtenonderzoek in zone 2 werd door BAAC Vlaanderen bvba uitgevoerd op 17 november 2025, onder leiding van erkend archeoloog Robrecht Vanoverbeke.

Figuur 4: Opgesteld proefputtenpan archeologienota⁷

⁷ WILLAERT 2022

Figuur 5: Aangepast werkputtenplan

Figuur 6: Faseplan deelonderzoeken

1.3.2 Samenvatting resultaten fase 1

Zoals reeds vermeld werd binnen het plangebied de proefputten binnen deelfase 1 reeds uitgevoerd en gerapporteerd (Nota ID 34432).⁸

Op basis van de resultaten van het proefputtenonderzoek kon geconcludeerd worden dat de bodem binnen de contouren van het onderzoeksgebied van deelfase 1 ondanks enkele verstoringen toch nog voor grote delen intact bleek. De aanwezige verstoringen tekenden zich duidelijk af bij de aanleg van de proefputten, meer bepaald in de vorm van enkele betonnen funderingspalen in werkput 1 en een verstoringspakket ter hoogte van proefput 2. Deze verstoringen zijn te linken aan de bouw uit de jaren '90 van vorige eeuw (Figuur 7). Vermoedelijk werd de kelder aangelegd met behulp van een 'open put' en werden geen damwanden of een keermuur geplaatst, waardoor een brede strook rondom de kelder verstoord werd.

Figuur 7: De proefputten geplot op het funderingsplan van de gebouwen uit de jaren '90 van vorige eeuw. Daarop aangegeven de ronde funderingspalen en de bestaande kelderwand.⁹

Ondanks de aanwezige verstoringen werden ook verschillende archeologisch relevante sporen en niveaus aangetroffen. Dit voornamelijk in proefput 1, maar ook het middeleeuws ophogingspakket in proefput 2 vormt een archeologisch relevant spoor. In proefput 1 werden

⁸ VRANKEN & VANOVERBEKE 2025

⁹ plan aangebracht door initiatiefnemer.

naast 19de-eeuwse bouwsporen ook restanten van een muur in Doornikse natuursteen aangetroffen. Deze muurfragmenten zijn vermoedelijk afkomstig van een Steen uit de 13de eeuw. Daarnaast kwamen ook verschillende (brand)lagen uit de (late) middeleeuwen aan het licht. Vooral deze laatste wijzen op een intact middeleeuws bodemarchief.

In Figuur 8 zijn het plangebied en de uitgevoerde proefputten geplot op het Primitief Kadasterplan uit de jaren '30 van de 19de eeuw. Dwars doorheen werkput 1 lijkt een zijgevel te lopen. Het is niet onwaarschijnlijk dat deze getuige is van de middeleeuwse percellering waar de muur in Doornikse steen de grondlegger van is.

Figuur 8: Proefput 1 en 2 geplot op het Primitief Kadaster (ca. 1830 - Rijksarchief België)

Bijgevolg was verder archeologisch onderzoek, in de vorm van een definitieve opgraving, binnen het plangebied aangewezen. Deze opgraving werd deels uitgevoerd in november 2025, maar is nog niet gepubliceerd. In 2026 dient nog een fase uitgevoerd te worden.

2 Proefputtenonderzoek

2.1 Werkwijze en strategie

2.1.1 Onderzoeksdoelstellingen

Een vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefputten heeft als doel een nauwkeuriger zicht te krijgen op de stratigrafische opbouw en gaafheid van de te onderzoeken zones alsook de aanwezigheid van archeologische waarden in de vorm van sporen in te schatten. Na dit onderzoek kunnen er uitspraken gedaan worden over de archeologische waarde van de totaliteit van het terrein door een beperkt, maar statistisch representatief deel van dat terrein te onderwerpen aan archeologisch onderzoek. Dit representatief staal laat ons toe om de archeologische verwachting te toetsen en een gefundeerde uitspraak te doen over de totale archeologische waarde van het terrein en over het kennispotentieel van een mogelijk vervolgtraject. Dit doel wordt met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt. Zowel het deel van het terrein dat onderzocht wordt als het deel van de sporen dat opgegraven wordt, is steeds statistisch representatief en laat toe uitspraken te doen over het geheel van het terrein.

Een proefputtenonderzoek wordt toegepast op terreinen met een middelhoge tot zeer hoge en bijzondere archeologische verwachting en waarbij een complexe stratigrafie wordt verwacht. In regel is de kans op archeologische sporen op deze terreinen niet uit te sluiten tot zeer waarschijnlijk, maar steeds onzeker. Verder is de aard, ruimtelijke spreiding en bewaringstoestand van deze sporen onbekend. Daarnaast geeft het proefputtenonderzoek ook een gedetailleerd inzicht in de bodemopbouw van het terrein.

Indien de kans op aanwezigheid van waardevolle archeologische ensembles vrijwel onbestaande wordt gewaardeerd, is het proefputtenonderzoek in regel het eindpunt van het archeologisch traject. Wanneer de aanwezigheid van relevante sporen en structuren echter duidelijk wordt aangetoond, wordt een advies voor een vervolgtraject geformuleerd. Vaak bestaat dit uit een opgraving op specifiek afgebakende zones van het onderzoeksterrein.

Deze onderzoeksopdracht van het proefputtenonderzoek kadert binnen de algemene doelstelling van een vooronderzoek, namelijk het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische site en de karakteristieken en bewaringstoestand van deze site, alsook een analyse van de relatie met het landschap, de waarde en de impact van de geplande werken – die tijdens het eerdere vooronderzoek niet werd gehaald.

2.1.2 Onderzoeksvragen

Bij het proefputtenonderzoek werden in het PvM van de archeologienota (ID 23855)¹⁰ volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Hoe diep bevindt zich het archeologisch leesbare niveau?
- In hoeverre is het plangebied verstoord?
- Hoeveel archeologisch relevante horizonten kunnen onderscheiden worden?
- Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?

¹⁰ WILLAERT 2022

- Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?
- Wat is de onderlinge samenhang tussen de sporen en structuren?
- Welke specifieke activiteiten (bewoning, ambachtelijke activiteiten) hebben binnen het onderzoeksgebied plaatsgevonden?
- Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor?
- Passen deze in de historische context van de locatie?
- Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?
- Wat is de datering en samenstelling van aangetroffen ophogingslagen?
- Hoe verhouden de waarnemingen zich tot het reeds uitgevoerd archeologisch onderzoek binnen de projectgrenzen.
- Zijn de waarnemingen van die aard dat een vlakdekkend onderzoek zich opdringt? Wat is de ruimtelijke afbakening van het vervolgonderzoek? Welke vraagstellingen dienen geformuleerd worden voor een vervolgonderzoek?
- Sluiten de resultaten aan op het opgravingsplan van het reeds uitgevoerde onderzoek binnen het plangebied?
- Hebben de bewaarde archeologische resten potentieel om ons iets meer te vertellen over o.a. het aantal, de inrichting/fasering, bewoners van het Steen?
- Worden er resten (kaaimuur/dijk) gevonden die in verband gebracht kunnen worden met het graven/aanleg van de Nieuwe Leie? Wat vertelt het profiel ons over de bodemkundige situatie aan de oever?

2.1.3 Methoden en technieken

Voor de *algemene bepalingen* wordt verwezen naar de desbetreffende hoofdstukken in de Code Goede Praktijk.¹¹

De specifieke methodologie werd gerapporteerd in het Programma van Maatregelen van de archeologienota “*Vrijdagmarkt 10 (Gent, Oost-Vlaanderen)*” (ID 23855)¹². Deze omvatte voor de huidige proefput het volgende:

- Proefsleuf 4 (10m x 3m): de proefsleuf situeert zich binnen de huidige kelder. De bodemingreep is -0,68m. Ter hoogte van proefsleuf 4 wordt een lengteprofiel aangelegd tot op moederbodem, dwars op de ‘Nieuwe Leie’. Doel is om een inzicht te krijgen in de eventuele aanwezigheid van een oude Leiemeander. Ook de aanwezigheid van o.a. een kaaimuur kan onderzocht worden. Indien de kaaimuur wordt aangetroffen aan de noordwestelijke zijde van proefsleuf 4 dan wordt de muur voldoende blootgelegd (minimum 2m) om een goede inschatting te kunnen maken van o.a. de bewaringstoestand. Het lengteprofiel wordt, indien van toepassing, onderzocht door een aardkundige. Bij voorkeur wordt er contact opgenomen met de specialist ter zake.

¹¹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2021.

¹² WILLAERT 2022

2.1.4 Organisatie van het vooronderzoek

Het onderzoek werd uitgevoerd op 17 november 2025 onder leiding van erkende archeoloog Robrecht Vanoverbeke. Hij werd hierbij bijgestaan door archeologen Jasper Billemont en Jolien Vranken. Er werd één proefput aangelegd met een totale oppervlakte van ca. 39 m².

De proefput werd aangelegd met behulp van een rupskraan van 15 ton met een gladde graafbak van 1,80 m. Van de werkput werd overzichtsfoto's gemaakt. De proefput en sporen werden ingetekend door middel van een RTS en gedocumenteerd aan de hand van beschrijvingen. Gebruik makend van een GIS-omgeving werden de verzamelde data verwerkt tot een gedetailleerd en overzichtelijk grondplan.

Het onderzoek werd uitgevoerd volledig conform de Code van Goede Praktijk.

Bij de uitvoer van het onderzoek werd de locatie en de afmetingen van de proefput lichtjes aangepast ten opzichte van het opgestelde puttenplan.¹³ In het Programma van Maatregelen werd binnen het onderzoeksgebied van fase 2 namelijk één proefput voorgeschreven met afmetingen van 10 m x 3 m. De effectieve aangelegde proefput was in uitvoering echter onregelmatig van vorm en was 1,8 m breed in het noordwesten en 3,8 m breed in het zuidoosten. De proefput heeft een lengte van 12,2 m (Figuur 11).

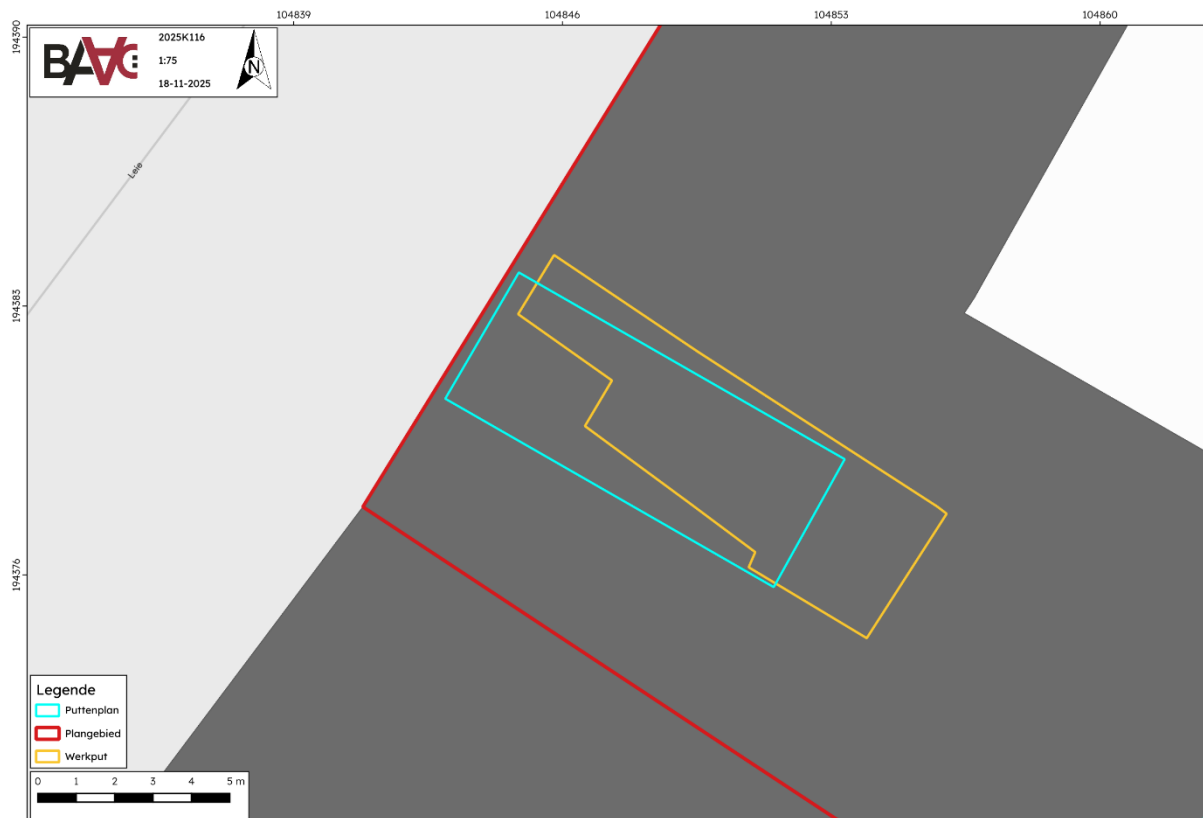

Figuur 9: Foto's van het terrein tijdens het onderzoek

¹³ WILLAERT 2022

Figuur 10: Aanleggen van de proefput

Figuur 11: Aangelegde proefput (geel) t.o.v. de voorziene inplanting (lichtblauw)

2.2 Assessment

2.2.1 Landschappelijke en aardkundige situering

De landschappelijke en aardkundige situering van de onderzoekslocatie kwam reeds uitgebreid aan bod in de archeologienota (ID 23855)¹⁴. Hieronder worden de meest relevante passages aangehaald.

Gent is gelegen binnen de Vlaamse Vallei. De Vlaamse Vallei vormt een lage zandige vlakte met een gemiddelde topografische ligging lager dan +10 m TAW. De Vlaamse Vallei, alsook haar vertakkingen, vormt een complex van deels bedolven pleistocene thalwegen die in opeenvolgende fasen tot diep in het substraat ingesneden werden en tussendoor met oud quartair -, eemiaan - en weichseliaanafzettingen opgevuld werden. Het huidig oppervlak valt samen met het topvlak van de laatste fluvioperiglaciale weichseliaanafzettingen. Op het einde van het weichseliaan en doorheen het holoceen werd dit oppervlak ingesneden door de rivieren en tot laagterras in reliëf gesteld. Gent is tot ontwikkeling gekomen op de samenvloeiing van de Leie en de Schelde. Het Gentse landschap wordt voornamelijk gekenmerkt door de Blandijnberg - een getuigenheuvel die zich iets verder ten zuiden van het plangebied situeert - én nog enkele andere zandige opduikingen. Daartussen situeren zich moerassige dalbodems. Het plangebied zelf situeert zich op een hoogteligging van ca. +7,0 - +8,2 m TAW. Het lokaal hoogtemodel doet vermoeden dat het terrein is opgehoogd in het verleden.

Op schaal van de geologie is het plangebied gelegen binnen het Lid van Vlierzele (Formatie van Gentbrugge). De Formatie van Gentbrugge bestaat uit een afwisseling van kleiïge siltige en zandige mariene sedimenten met enkele macrofossielen. Het is onderverdeeld in drie leden; van oud naar jong: het Lid van Merelbeke, het Lid van Pittem en het Lid van Vlierzele. Het Lid van Vlierzele is een groen tot grijsgroen fijn zand dat een duidelijke horizontale of kruisgewijze gelaagdheid vertoont aan de top. Soms is het ook homogeen met veel tubulaties door bioturbatie. Deze zanden werden afgezet in een epicontinentale zee. Naar onder toe gaat het meestal over in een homogeen kleiïg zeer fijn zand met kleilenzen. Bovenaan kunnen ook gedifferentieerde kleilagen voorkomen met humeuze intercalaties. De afzetting bevat slechts weinig macrofossielen. Harde zandsteenbanken komen regelmatig voor en werden vroeger plaatselijk aangewend als bouwsteen.

Op het tertiair rust het quartair pakket en dat wordt ter hoogte van het plangebied gekarteerd als type 3. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het weichseliaan tot mogelijk vroeg-holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het quartair.

2.2.2 Interpretatie stratigrafie

In regel dient in de proefput de volledige stratigrafie in kaart te worden gebracht. Echter was dit zo goed als onmogelijk. Door de vele bouwsporen (muren en funderingen) én verstoringen (puinpakketten) konden de bovenste lagen volledig als vergraven geïnterpreteerd worden.

¹⁴ WILLAERT 2022

Figuur 12: Profiel 1.1

Bij de aanleg van de proefput werd al snel duidelijk dat de subrecente activiteiten binnen het onderzoeksgebied een grote verstoringe impact hadden. Hierdoor was het dan ook niet mogelijk om de aanwezigheid van een oude Leiemeander in het lengteprofiel vast te stellen. De proefput werd aangelegd tot een minimale diepte van 1 m onder het maaiveld (verstoringdiepte) of totdat de grondwatertafel bereikt werd. De maximale uitgegraven diepte bedroeg ca. 1,4 m onder het maaiveld (+5,17 m TAW), waarna het grondwater een diepere uitgraving onmogelijk maakte. Enkel in het noordwestelijk gedeelte van de proefput, naast de kaaimuur, was het mogelijk om de proefputwand te registreren (Figuur 12). In de rest van de proefput zorgden de aanwezige muren en funderingen ervoor dat dit niet mogelijk was (Figuur 13).

Het bodemarchief in de proefput omvatte één archeologisch relevant niveau (Tabel 1), namelijk ter hoogte van de bakstenen bouwresten en de top van het natuurstenen gedeelte van de kaaimuur (S1002).

Tabel 1: Overzicht dieptes proefput

TAW-waarden (+m TAW)	
	PP 1
Maaiveld	6,55
Verstoringdiepte geplande werken	5,64
Vlak 1	5,17 - 5,58

Figuur 13: Profiellocatie op allesporenplan

2.2.3 Sporen en structuren

Tijdens het onderzoek werden tien spoornummers toegekend, waarvan negen aan muren en funderingen en één aan een ophogingslaag. Deze laag (S1010), met een grote hoeveelheid aan puin- en mortelfragmenten, werd tussen alle muren en funderingen aangetroffen. Over de gehele proefput werd, daar waar geen muren of funderingen waren, minimaal verdiept tot onder de geplande verstoringdiepte.

Tabel 2: Sporenlijst

Spoor	WP	Vlak	Interpretatie	Textuur/ bouwmateriaal	Kleur/maten bouwmateriaal	Inclusies/ Mortel	Datering
1001	1	1	Kaaimuur	Rode baksteen	18,5x4,5x8cm	Cementmortel	PostME
1002	1	1	Kaaimuur	Natuursteen	Verschillende formaten	Kalkmortel	ME
1003	1	1	Fundering	Rode baksteen	18,5x4,5x8cm	Cementmortel	PostME
1004	1	1	Fundering	Rode baksteen	18,5x4,5x8cm	Cementmortel	PostME
1005	1	1	Fundering	Rode, oranje en gele bakstenen	19x9x5cm	Cementmortel	PostME
1006	1	1	Bak	Donkerrode baksteen	18,5x4,5x8cm	Cementmortel	PostME

1007	1	1	Fundering	Donkerrode baksteen	18,5x4,5x8cm	Cementmortel	PostME
1008	1	1	Fundering	Rode, oranje en gele bakstenen	19x9x5cm	Cementmortel	PostME
1009	1	1	Fundering	Rode en donkerrode baksteen	18,5x9,5x5,5cm	Cementmortel	PostME
1010	1	1	Laag	Zandige klei	Donkerbruin-grijs	Puin en mortel	PostME

Kaaimuur

De noordwestelijke hoek van de proefput bevindt zich tegen de huidige (en vroegere) kaaimuur (Figuur 14). Meteen onder de huidige vloertegels en betonlaag kwam de bakstenen kaaimuur aan het licht (+6,44 m TAW). Deze is opgebouwd uit rode bakstenen en cementmortel, met baksteenformaat 18,5x4,5x8 cm. De bovenste vijf baksteenlagen bevatten bepleistering. In het gedeelte van de muur dat niet bepleisterd is, kan een kruisverband herkend worden. Deze bakstenen structuur bevindt zich op en naast een natuurstenen structuur, wat doet vermoeden dat de kaaimuur vroeger breder was. De gebruikte natuurstenen hebben verschillende afmetingen en zijn opgebouwd met behulp van kalkmortel. De top van de natuurstenen structuur bevindt zich op +5,57 m TAW en is 75 cm breed. Hiernaast, en onder de bakstenen structuur, is een afgebroken stuk natuursteen aanwezig. De rest van de natuurstenen kaaimuur is verstoord.

Figuur 14: Bakstenen (S1001) en natuurstenen gedeelte (S1002) van de kaaimuur

19de-eeuwse industriële funderingen en subrecente structuren

Het merendeel van de proefput bestaat uit post-middeleeuwse structuren. Twee brede en stevige funderingen (S1003 en S1004) kunnen door hun stevigheid en grootte geïnterpreteerd worden als funderingen voor een zware bovengrondse structuur horende bij een fabriek (Figuur 15). Het kan zowel gaan om een vloerfundering waarop zware machines geplaatst werden als om een schouwfundering. Beide sporen zijn opgebouwd uit rode baksteen (18,5x4,5x8 cm) met cementmortel. S1003 is 189 cm breed en S1004 is 155 cm breed.

Tegen de industriële fundering S1004 is er een opvangreservoir (bak) aanwezig. Deze is omsloten door muur S1005, muur en poer S1007 en muur S1006. Muur S1005 bevindt zich tegen S1004 en is opgebouwd uit rode, oranje en gele bakstenen (19x9x5 cm) met cementmortel. Zowel S1006 als S1007 zijn opgebouwd uit donkerrode bakstenen (18,5x4,5x8 cm) met cementmortel. De binnenzijde van het opvangreservoir bevat onderaan naar binnen gaande en afgeronde muren. Door het opkomende water werd de vloer van deze structuur niet bereikt. Aan de bovenzijde van S1005 en S1006 werden gaten aangebracht om metalen draagbalken te plaatsen (Figuur 16). Deze draagbalken werden bij het aanleggen van de proefput aangetroffen en verwijderd om te kunnen verdiepen.

Figuur 15: Industriële funderingen S1003 (links) en S1004 (rechts)

Figuur 16: Opvangreservoir (S1006) met gaten voor metalen draagbalken in noordwestelijke muur (S1005)

Muur S1007 gaat over in een 133 cm brede poer waarna de muur zich verder zet. De bovenste 11 baksteenlagen van de muur zijn opgebouwd in kruisverband, waarna de muur overgaat in een getrapt verloop. Samen met S1008 en S1009 bakent dit gedeelte van de muur een nieuwe zone af naast het opvangreservoir (Figuur 17). S1008 is opgebouwd uit rode, oranje en gele bakstenen (19x9x5 cm) met cementmortel (Figuur 18). In de bovenste vijf baksteenlagen kan opnieuw een kruisverband herkend worden, waarna de muur overgaat in een getrapt verloop. S1009 is opgebouwd uit rode en donkerrode bakstenen (18,5x9,5x5,5 cm) met cementmortel (Figuur 19). Ook hier was het niet mogelijk om verder te verdiepen door het opkomende grondwater.

Figuur 17: Poer en muur S1007 in het noorden en S1008 in het oosten, S1009 bevindt zich in het zuiden buiten beeld

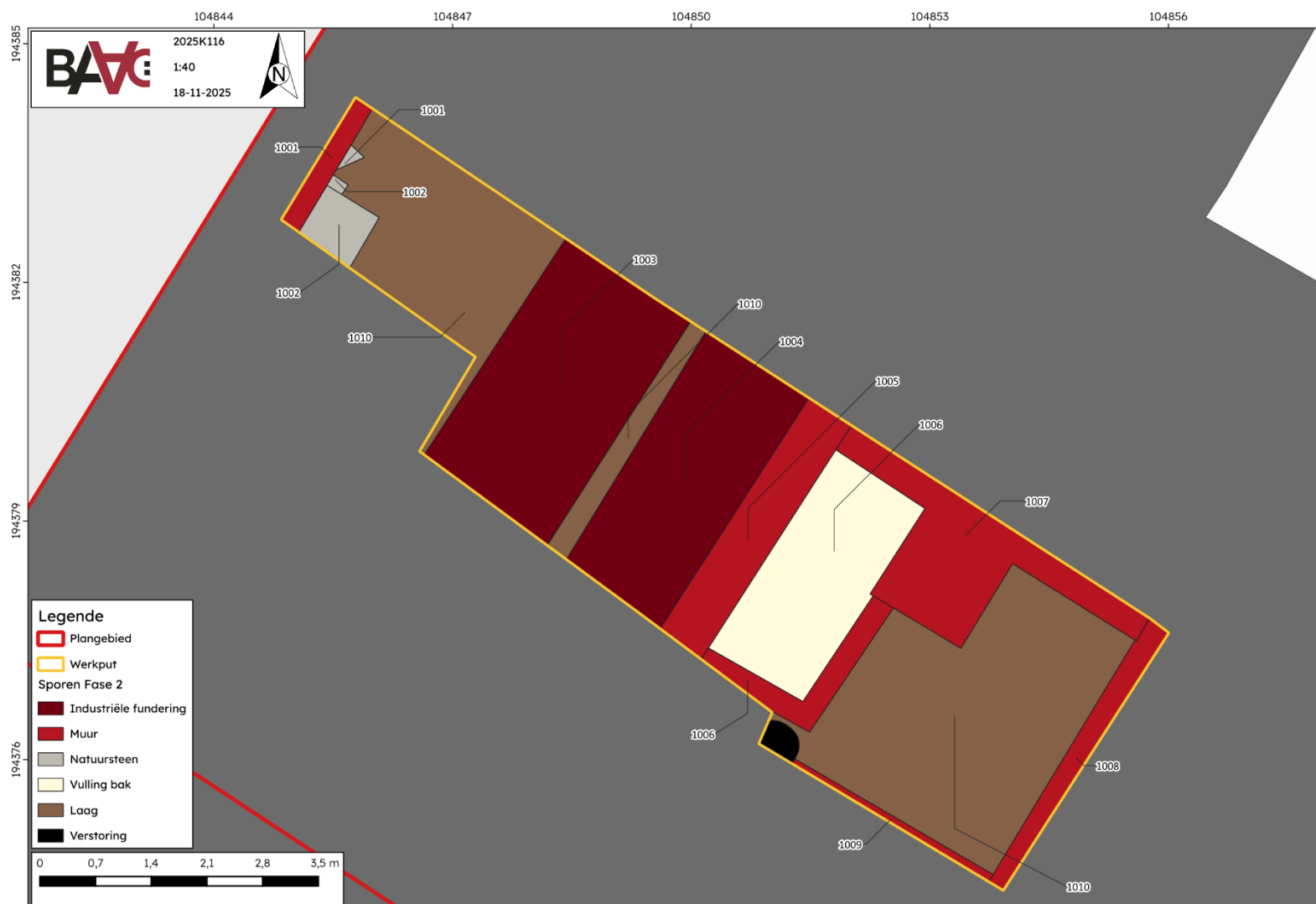

Figuur 18: Muur S1008

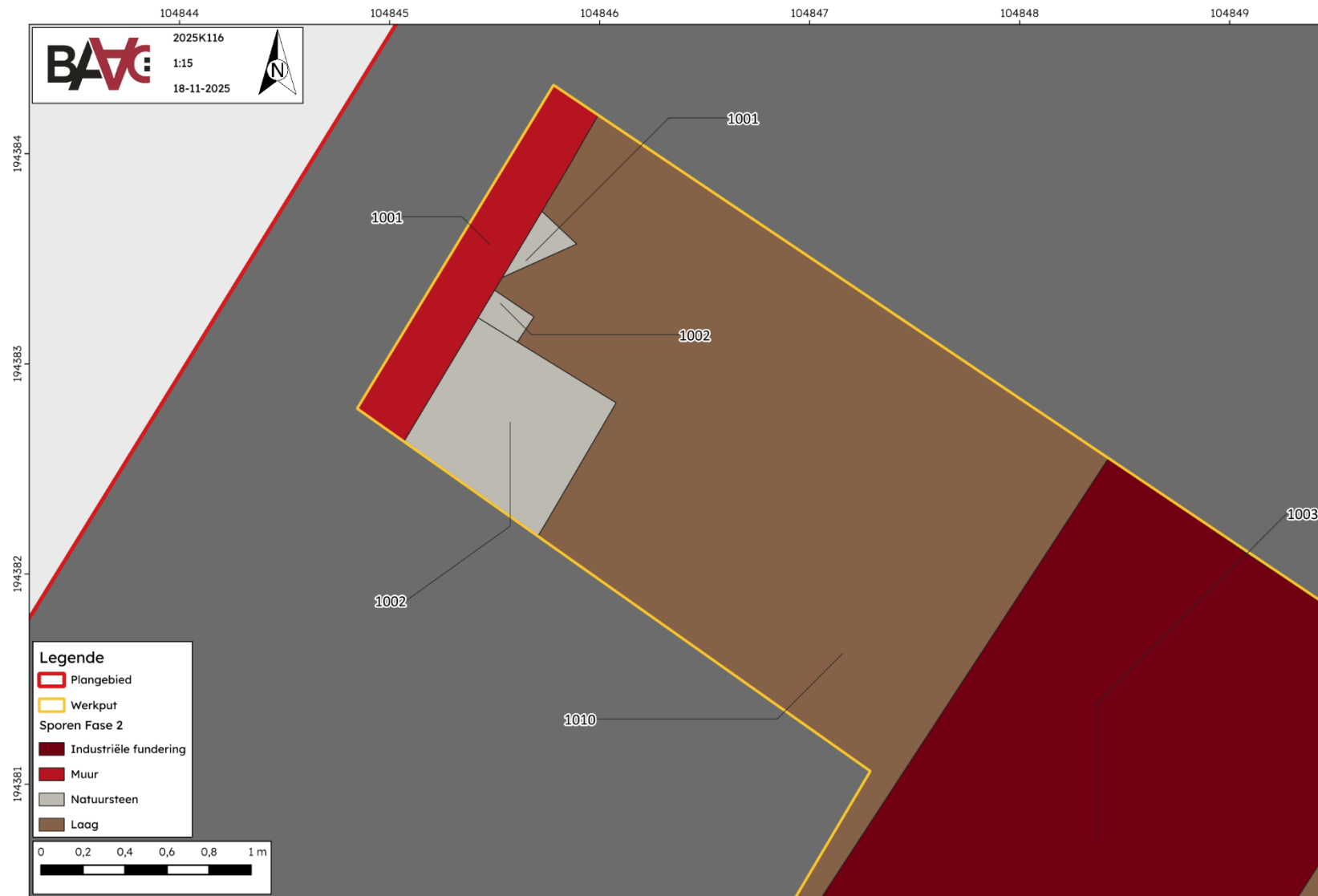

Figuur 19: Muur S1009

Weergave onderzoek: kaarten

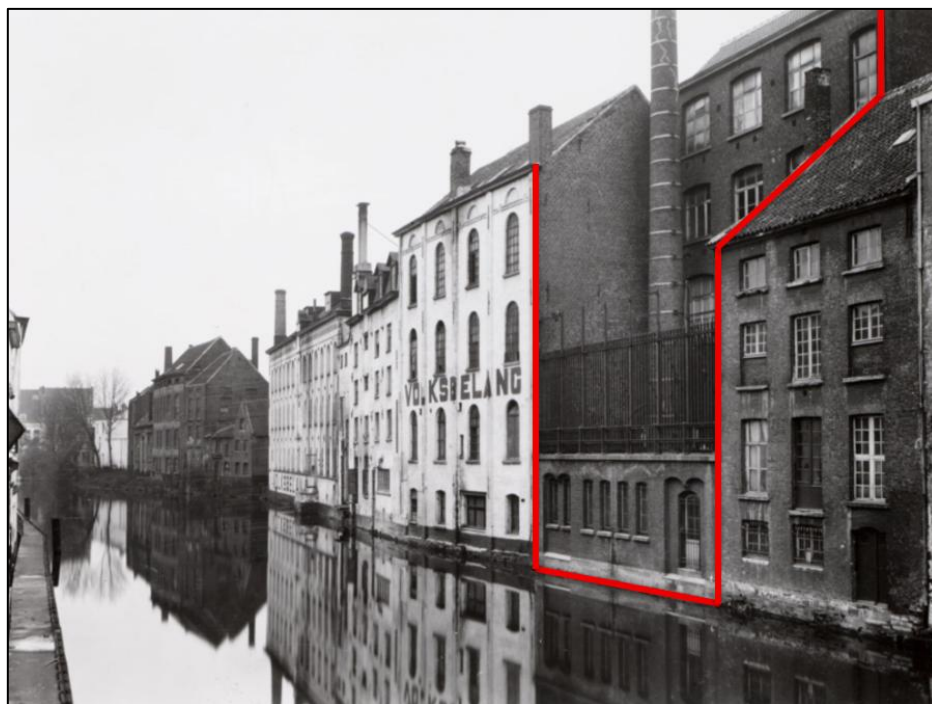

Figuur 20: Algemeen sporenplan van de proefput

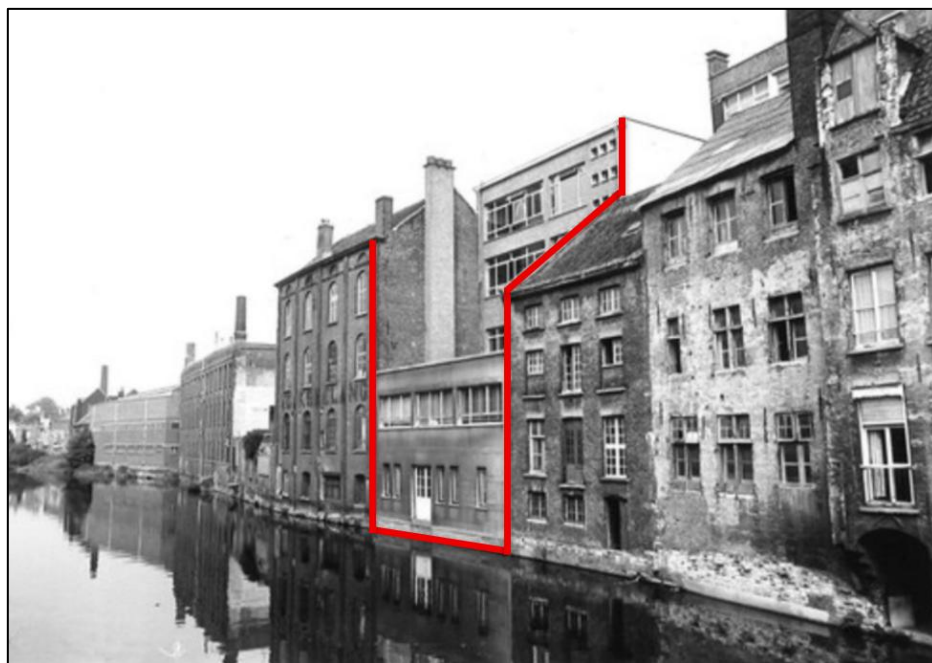

Figuur 21: Algemeen sporenplan van proefput, detail noordwestelijke hoek

te zien dat een rechthoekige schouw tegen het fabrieksgebouw gebouwd werd (Figuur 24). Daarnaast bevat het onderzoeksgebied een kaaimuur met daarachter bebouwing, beide werden ook herbouwd tussen 1942 en 1989.

Figuur 23: Zicht op de gebouwen aan de waterkant in 1942 met aanduiding van de bebouwing binnen het onderzoeksgebied van fase 2¹⁶

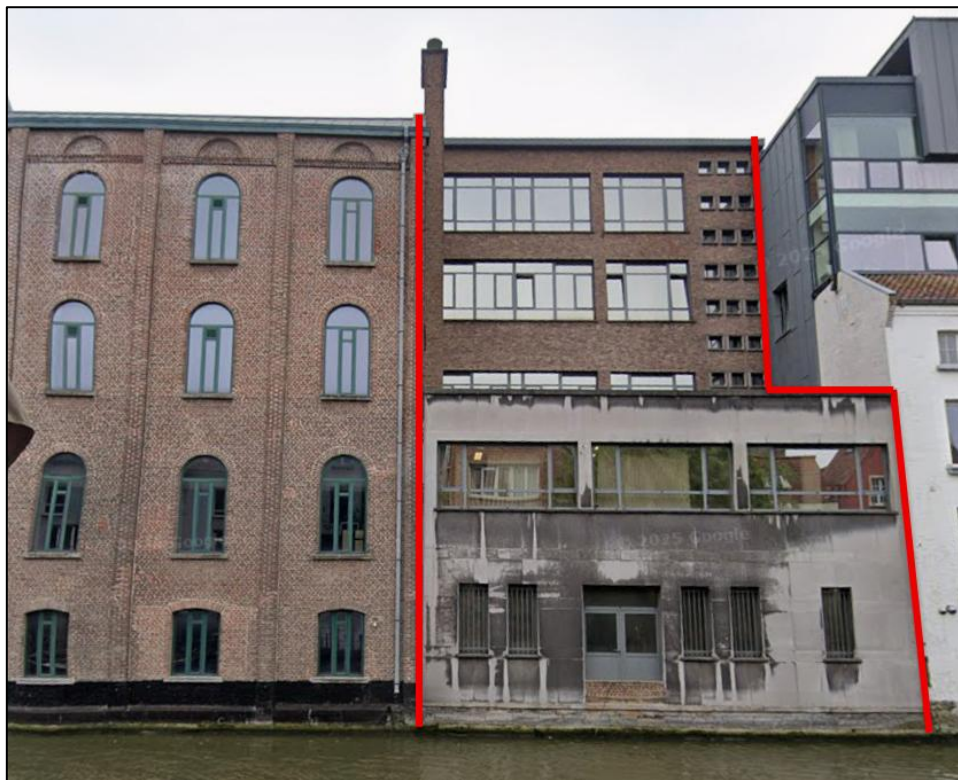

Figuur 24: Zicht op de gebouwen aan de waterkant in 1989 met aanduiding van de bebouwing binnen het onderzoeksgebied van fase 2¹⁷

¹⁶ ROSIER 2020, p19

¹⁷ ROSIER 2020, p24

Bij raadpleging van Google Streetview wordt de situatie van het onderzoeksgebied in 2024 getoond (Figuur 25). Deze situatie is sterk gelijkaardig aan de weergave uit 1989. Dezelfde kaaimuur, bebouwing en schouw zijn nog aanwezig. De proefput werd aangelegd ter hoogte van de dubbele deur en loodrecht op de kaaimuur.

Figuur 25: Zicht op de gebouwen aan de waterkant in september 2024 met aanduiding van de bebouwing binnen het onderzoeksgebied van fase 2¹⁸

2.3.2 Confrontatie met resultaten eerder vooronderzoek

Volgens de adviserende archeologienota¹⁹ bood het projectgebied potentieel op een waardevolle archeologische site. Via archeologisch onderzoek was binnen de projectgrenzen immers reeds bebouwing vastgesteld uit de volle middeleeuwen, er werd zeker één middeleeuws Steen aangetroffen (ter hoogte van fase 1). Ook werd vermeld dat oudere sporen aangetroffen konden worden.

Na afloop van de uitvoering van de proefput kan gesteld worden dat de bodem binnen het deelgebied van fase 2 geen middeleeuwse sporen bevatten binnen de diepte van de geplande werken. Hier werden voornamelijk subrecente sporen aangetroffen. Het enige spoor dat ouder van aard is, is het natuurstenen gedeelte van de kaaimuur (S1002) dat al gedeeltelijk afgebroken was en zich dieper bevindt dan de geplande verstoringsdiepte. De moederbodem werd niet bereikt en zal dus niet door de geplande werken verstoord worden.

¹⁸ GOOGLE 2025

¹⁹ WILLAERT 2022

2.3.3 Verwachting archeologisch erfgoed

Het proefputtenonderzoek heeft aangetoond dat binnen deelzone 2 van het plangebied slechts in beperkte mate archeologisch erfgoed aanwezig is. De grote mate van verstoring lijkt voornamelijk veroorzaakt door subrecente (industriële) activiteiten en beslaat het merendeel van de proefput. Er werd slechts één deels intact middeleeuws spoor aangetroffen, namelijk de kaaimuur. Daarnaast werden geen andere intacte middeleeuwse sporen of lagen aangetroffen.

Op basis van de resultaten van het proefputtenonderzoek is de archeologische verwachting voor het aantreffen van archeologische waardevolle restanten binnen de contouren van het onderzoeksgebied laag.

2.3.4 Onderzoeksvragen: antwoorden

Hieronder worden de onderzoeksvragen beantwoord die van toepassing zijn voor het onderzoeksgebied van fase 2.

- Hoe diep bevindt zich het archeologisch leesbare niveau?

Het niveau in de proefput werd aangelegd tussen +5,17 en +5,58 m TAW, op ca. 1 tot 1,3 m diepte. Enkel ter hoogte van de natuurstenen structuur (S1002) is er een archeologisch relevant niveau aanwezig.

- In hoeverre is het plangebied verstoord?

Het deelgebied is zeer sterk verstoord binnen de dieptes van de geplande werken. De verstoringen zijn van subrecente aard en kunnen gelinkt worden aan 19de-eeuwse industriële activiteiten.

- Hoeveel archeologisch relevante horizonten kunnen onderscheiden worden?

Er werden geen archeologisch relevante horizonten aangetroffen.

- Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?

Het merendeel van de sporen zijn van subrecente aard. Enkel de kaaimuur, met name het natuurstenen gedeelte, kan in de middeleeuwen gedateerd worden. Deze is slechts gedeeltelijk bewaard en vertoonde in de proefput afbraaksporen.

- Welke specifieke activiteiten (bewoning, ambachtelijke activiteiten) hebben binnen het onderzoeksgebied plaatsgevonden?

De sporen wijzen op subrecente industriële activiteiten.

- Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor?

De brede en zware funderingsresten vormen hiervoor een aanwijzing.

- Passen deze in de historische context van de locatie?

Het deelgebied is gelegen naast het voormalige fabrieksgebouw waartegen een schouw gebouwd was. De aanwezige fundering kan geïnterpreteerd worden als schouwfundering.

- Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?

Er werden geen vondsten aangetroffen.

- Wat is de datering en samenstelling van aangetroffen ophogingslagen?

Er werd enkel een recente ophogingslaag (S1010) aangetroffen die puin- en mortelfragmenten bevat.

- Zijn de waarnemingen van die aard dat een vlakdekkend onderzoek zich opdringt? Wat is de ruimtelijke afbakening van het vervolgonderzoek? Welke vraagstellingen dienen geformuleerd worden voor een vervolgonderzoek?

Op basis van de resultaten van het proefputtenonderzoek is de archeologische verwachting voor het aantreffen van archeologische waardevolle restanten binnen de contouren van het onderzoeksgebied laag. Bijgevolg wordt geen vlakdekkend onderzoek aangeraden binnen fase 2.

- Worden er resten (kaaimuur/dijk) gevonden die in verband gebracht kunnen worden met het graven/aanleg van de Nieuwe Leie? Wat vertelt het profiel ons over de bodemkundige situatie aan de oever?

Zowel bakstenen (S1001) als natuurstenen (S1002) resten van de kaaimuur werden aangetroffen. De top van de natuurstenen fase van de kaaimuur bevond zich op +5,57 m TAW. Het profiel (en de proefput) was in die mate verstoord dat er geen sporen of lagen meer aanwezig waren die meer informatie konden verschaffen over de bodemkundige situatie en de aanleg van de Nieuwe Leie.

2.4 Besluit

Op basis van het uitgevoerde vooronderzoek is er een laag potentieel op kennisvermeerdering bij verder onderzoek. Binnen het onderzoeksgebied van fase 2 is een uitgraving tot een diepte van +5,64 m TAW, ca. 90 cm onder het maaiveld, voorzien. De aangelegde proefput bracht slechts één middeleeuws spoor aan het licht op +5,57 m TAW. De rest van de proefput bestaat uit post-middeleeuwse structuren, waaronder een brede 19de-eeuwse (schouw)fundering. Door het grondwaterniveau was het niet mogelijk om tot de moederbodem uit te graven, maar de verstoringsdiepte van de geplande werken werd steeds als minimale diepte aangehouden. De geplande werken zullen bijgevolg de moederbodem niet verstoren.

Op basis van het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek is er voldoende informatie over de afwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon voldoende bepaald worden. Volgens de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek²⁰ is verder onderzoek niet aangewezen.

²⁰ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020 fig.3

3 Samenvatting

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aan de Vrijdagmarkt 9-10 in Gent werd een archeologienota opgemaakt bestaande uit een bureauonderzoek (ID 23855)²¹. De opdrachtgever voorziet op het terrein een nieuwbouw met onderkeldering. Hiervoor zal het plangebied tot een diepte van 4,09 m onder het straatniveau worden afgegraven. Binnen het onderzoeksgebied van fase 2 wordt een afgraving van ca. 90 cm voorzien. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek was er onvoldoende informatie om de aan- of afwezigheid van een archeologische site aan te tonen of het kennispotentieel te bepalen. Er was een hoge verwachting voor sporen vanaf de volle middeleeuwen, maar ook oudere sporen konden niet uitgesloten worden. Zodus werd een uitgesteld vooronderzoek in de vorm van een proefputtenonderzoek geadviseerd.

Omwille van technische redenen werd het geadviseerde onderzoek opgesplitst in drie fases van uitvoering en rapportering. De eerste fase van dit proefputtenonderzoek (twee proefputten) werd reeds uitgevoerd en gerapporteerd in september 2025. De tweede fase van dit proefputtenonderzoek (één proefput) werd uitgevoerd door BAAC Vlaanderen bvba en in deze nota gerapporteerd. Op basis van de resultaten die daaruit voorkwamen kan het potentieel op kennisvermeerdering binnen de onderzochte zone als laag beschouwd worden. Bij het veldonderzoek kwamen immers voornamelijk subrecente structuren tevoorschijn en werden er geen natuurlijke lagen aangetroffen binnen de geplande verstoringsdiepte. Er wordt dan ook geen verder onderzoek geadviseerd door BAAC Vlaanderen.

²¹ WILLAERT 2022

4 Lijsten

4.1 Figurenlijst

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart.....	2
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB).....	3
Figuur 3: Overzichtsplan van de geplande werken.....	6
Figuur 4: Opgesteld proefputtenpan archeologienota.....	8
Figuur 5: Aangepast werkputtenplan.....	9
Figuur 6: Faseplan deelonderzoeken.....	10
Figuur 7: De proefputten geplot op het funderingsplan van de gebouwen uit de jaren '90 van vorige eeuw. Daarop aangegeven de ronde funderingspalen en de bestaande kelderwand..	11
Figuur 8: Proefput 1 en 2 geplot op het Primitief Kadaster (ca. 1830 - Rijksarchief België)	12
Figuur 9: Foto's van het terrein tijdens het onderzoek	15
Figuur 10: Aanleggen van de proefput.....	16
Figuur 11: Aangelegde proefput (geel) t.o.v. de voorziene inplanting (lichtblauw)	16
Figuur 12: Profiel 1.1	18
Figuur 13: Profiellootatie op allesporenplan	19
Figuur 14: Bakstenen (S1001) en natuurstenen gedeelte (S1002) van de kaaimuur.....	20
Figuur 15: Industriële funderingen S1003 (links) en S1004 (rechts)	21
Figuur 16: Opvangreservoir (S1006) met gaten voor metalen draagbalken in noordwestelijke muur (S1005)	22
Figuur 17: Poer en muur S1007 in het noorden en S1008 in het oosten, S1009 bevindt zich in het zuiden buiten beeld.....	23
Figuur 18: Muur S1008.....	23
Figuur 19: Muur S1009.....	24
Figuur 20: Algemeen sporenplan van de proefput	25
Figuur 21: Algemeen sporenplan van proefput, detail noordwestelijke hoek	26
Figuur 22: Duiding (voormalige) bebouwing binnen het plangebied. Het onderzoeksgebied van fase 2 bevindt zich ter hoogte van de achterbouw van het historisch volume	27
Figuur 23: Zicht op de gebouwen aan de waterkant in 1942 met aanduiding van de bebouwing binnen het onderzoeksgebied van fase 2	28
Figuur 24: Zicht op de gebouwen aan de waterkant in 1989 met aanduiding van de bebouwing binnen het onderzoeksgebied van fase 2	28
Figuur 25: Zicht op de gebouwen aan de waterkant in september 2024 met aanduiding van de bebouwing binnen het onderzoeksgebied van fase 2	29

4.2 Tabellenlijst

Tabel 1: Overzicht dieptes proefput	18
Tabel 2: Sporenlijst	19

5 Bibliografie

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2021. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel. Available at:
https://www.onroenderfgoed.be/sites/default/files/2019-03/CGP_V4_geen_TC_20190322.pdf.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020. Een beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek. Available at:
https://www.onroenderfgoed.be/assets/files/content/images/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf.

DATABANK ONDERGROND VLAANDEREN, 2025. Portaal. Available at:
<https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/>.

GEOPUNT VLAANDEREN, 2024. Catalogus. Available at:
<https://www.geopunt.be/catalogus>.

GOOGLE, 2025. Google Street View. Available at: <https://www.google.be>.

ROSIER, F., 2020. *Historische Nota Bond Moyson (Gent)*, Gent.

VRANKEN, J. & VANOVERBEKE, R., 2025. *Nota Gent, Vrijdagmarkt 9-10 Fase 1 (BAAC Vlaanderen Rapport 3202)*, Evergem.

WILLAERT, A., 2022. *Vrijdagmarkt 10 (Gent, Oost-Vlaanderen)*, Sint-Michiels-Brugge.

6 Bijlagen

6.1 Sporenlijst

6.2 Fotolijst